

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedévre 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS S'ÉRINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Abonyi-utca 11. Földszint.
TELEFON 108—00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A szénpiacról.

— A télutó.

Ujat a tavaszi szénkonjunktura nem hozott. A kereslet még mindig nincs arányban a termeléssel. Még mindig felesleg marad s így a bányák készletei halmozódnak. A már megindult téglaegetés még egyelőre igen kevés szén szükségletet kíván, ami kell, az is csak a gépek fűtésére szolgál és így a produktum szén szén fel nem használtuk. Ismételjük, új az ipari szén termelésében és keresletében nincs, ha csak azt nem jegyezhetjük fel, hogy a bányák között élénk a verseny az építőipar föllendülése következtében megszorodott téglagyáraknak vevőkül való megszerzése iránt.

Ami a cséplési üzletet illeti, hát itt igen érdekes helyzet előtt állunk.

A gazdatársadalom a cséplés elé jó kilátással néz, a termés úgy látszik, meglehetősen jó lesz. Legalább az elmúlt évvel szemben feltétlenül az lesz; és mégis — a szénkereslett itthon nincs arányban e kedvező körülményekkel. És miután a hazai bányák annyi cséplési szenet termelnek, hogy ennek elhelyezése nagy gondot és megerőltetést kíván, ez már magában véve súlyos állapot. De a magyar bányákra még nehezebb dolog is súlyosodik. A porosz és itt különösen a felső-sziléziai bányák darabszéntermelése hihetetlenül nagy. A térlől is nagy mennyiségű ily minőségű szenünk maradt meg készletben. Ennek elhelyezése miatt a legmegerőltetőbb munkát végzik. Ügynökeik keresztül-kasul járnak az ország valamennyi cséplető gazdait, valósággal kergetik egymást és az árakat igen nyomják. Jellemző, hogy a porosz szenek ára a 3 év előtti árakkal szemben csaknem 40—45%-kal csökkent. Gazdáink tehát abban a hiszemben, hogy ez árak még jobban fognak esni, szenet egyelőre nem rendelnek, szállítani pedig csak közvetlen a cséplés beállta előtt kívánják a szenet. Így aztán itt sem élénk az üzlet. Egyébként a gazdák egy nagy része még az enyhe tél folytán visszamaradt szeneiket

fogják a cséplésnél felhasználni és így ez is lanyhítja a keresletet.

A szénüzlet tehát ma is lanyha irányzatúnak mondható és számot tevő keresletről nem lévén szó, a bányák készletei csak folyton szaporodnak.

*

Érdekes hír birtokába jutottunk. Arról van ugyanis szó, hogy a felső-sziléziai bányák között fennálló szénkonventio eladásában Magyarországot 3 kerületre osztotta be, mely kerületekben azután az eladásokra nézve bizonyos árakat állapítottak meg. Ez árak csakis határozottan a kerületek területén belül vagy azon levő helyekre alkalmazhatók, E három kerület névszerint Normal Bezirk, Ferner-bezirk és végül Freiland elnevezést nyert. Az első valamivel Budapesten alul végződik, Győr és Sátoraljaúj hely közötti vonal betudásával, a második Keszthely, Kecskemét, Szolnok, Nagyvárad határain felül északra húzódik, míg a további terület a szabad terület.

*

A M. K. L. egyik közelmúlt számában egy kereskedő arról cikkezik, hogy a porosz szén konventio, dacára annak, hogy eladásában az ugynevezett baisse-Klauzulát alkalmazza, az áresések dacára árait nem redukálja. Érdeklődtünk ez ügy mibenléte iránt s noha mi sohasem is patronáltuk a porosz szénkereskedelmet, ez alkalommal a védekezésre és az egyöntetű retorzió eljárásra felhívó kereskedő akcióját nem, hogy nem helyeseljük, de egyáltalán nem fogadhatjuk el, mivel az illető téved. A tévedés oka a következő. Tudvalevőleg a konventio tagjai által kötött szénzállítási szerződés egy ugynevezett a kötés tartamára állandóan szóló alapár alapján létesül. Ha már most a konventio a nyári baisedet alkalmazza, a vevő azt élvezzi, természetesen az ő ára és a konventio alapára közti eltérés összegéig, vagyis oly arányban olcsóbbodik az ő ára, mint amennyivel kevesebb lesz a konventio alap és az olcsóbbított ára közti különbség és megfordítva a hausse alkalmával ugyanígy a drágulás. Magától értetődik tehát, hogy ha valaki kötését, tegyük fel, az 1907. évben kötötte, nem kívánhatja, hogy a jelenlegi árak alapján értelmezzék, illetve számolják el az ő árait, mivel a baisse-klauzula csakis a nyári árredukcióra vonatkozik.

Elszász-Lotharingia bányarendőri szabályaiból.*)

II.

A szénpor ártalmatlanná tétele érdekében minden bányában permetező vízvezetékek létesítendők és tartósan használható állapotban tartandók, melyekkel a széntermelés, járás és szellőztetés céljára szolgáló műveket a szénpor veszélye ellen való megóvás végett nedvesen tartani lehessen. — A permetező vízvezeték létesítésétől és fenntartásától akkor lehet eltekinteni valamely bányánál vagy annak egyes részeinél, midőn és ameddig azok eléggé nedvesek vagy szénpormentesek, vagy midőn az üzemtechnikai módok egészen különleges körülményei a kivétel alkalmazását megengedik. Erre a bányahivatal meghallgatása után a bányamester adhat engedélyt (31. §.)

Mindama bányákban, amelyek permetező vízvezetékekkel látandók el, az egyes bányaosztályokat állandóan nedvesen tartandó folyosórészekkel kell egymástól elválasztani. Ezeknek (zónák) helyzete és terjedelme az üzemtervbe felveendő. — Ily bányákban a járásra, szállításra vagy szellőztetésre szolgáló folyosók a síklókkal együtt, a szükségnek megfelelően oly nedvesen tartandók, hogy bennök a leülepedett szénpor ártalmatlan legyen. Azokban a feltáró, előkészítő és fejtő üzemekben, melyek nem tartoznak kivétel alá, a főtéket, a vajatvégeket és a termelt szenet a munkahelytől számított 20 m. távolsáig oly mértékben kell nedvesen tartani, hogy a szénpor felkavarodása magától a kifúvó lövéstől is kizárt legyen.

Egyes üzemeknél vagy egyes folyosóknál vagy folyosó részekenél akkor lehet eltekinteni a permetezéstől a bányamester különös engedélye mellett, amidőn a permetezés következtében a mellékközet előreláthatólag annyira porhanyóssá válik, hogy ez által közet- és szénomlás következtében a baleset veszélyek jelentékeny megsokasodásától lehet tartani. (32. §.)

A bányaszintek, valamint a járó, szállító és szellőztető folyosók nedvesítésére elegendő számban külön felelős személyek alkalmazandók, akiket feladatukra nézve, megbízásuk előtt, az üzemvezető vagy ennek helyettese szigorú írásbeli utasítással köteles ellátni. A megbízott személyek neveit a bányakönyvbe (Zechenbuch) kell bejegyezni, a nekik kiadott utasításokat pedig a bányamesterrel közölni. — A feltáró, előkészítő és fejtőhelyeknek a munkahelytől 20 m.-ig való nedvesen tartásáért az illető munkáscsoportok legidősebbjei felelősek. (33. §.)

Ha a nedvesen tartásra kötelezett személyek a vízvezeték vagy tartozékainak hiánya vagy rongálása miatt kötelességük teljesítésében akadályozva vannak, ezt a bányaosztálybeli aknáznak vagy helyettesének haladéktalanul bejelenteni kötelesek.

Az aknászok és helyetteseik a bányabejárás alkalmával afölött ügyelni és arról gondoskodni tartoznak, hogy a nedvesítéssel megbízott személyek kötelességüket teljesítsék, valamint, hogy a vízvezetékek hiányos berendezése vagy rongálása azon-

*) Második közlemény. Az első közlemény „A Bánya” f. é. 14. számában jelent meg.

nal elháríttassék, amennyiben pedig ez lehetséges nem volna, hogy az illető üzemhelyeken a munkák beszüntessenek.

Az aknászokon és helyetteseiken kívül az üzemvezető is felelőssé tétetik a vízvezeték létesítéséért és karban tartásáért, valamint célszerű alkalmazásáért. (34. §.)

Az elrendelt permetezés végzésénél arra különösen kell ügyelni, hogy az üzem szünetelésének tartama mezezetesen a vasár- és ünnepnap i éjjelek) alatt a szénpor meg ne száradjon. Ennek teljesítéséért az üzemvezető, a bányaosztály aknáza és ezek helyettesei felelősek (35. §.)

A bányamester bármikor jogosítva van bármely helyen szénpróbát venni és azt a bányatulajdonos költségére megvizsgáltatni. (36. §.)

Repesztő-munka. Mindamaz üzemi helyeken, hol a biztonsági lámpával végzett gondos megfigyelés alkalmával bányagáz jelenléte vehető észre, tilos a repesztés. Ez a tilalom egyszersmind az illető légszakasznak azon pontjaira is kiterjed, amelyek ugyanabba a járatrészbe esnek.

A bányaosztály aknáza gondoskodni tartozik, hogy a repesztéssel megbízott személyek ily tilalomról haladék nélkül tudomást szerezzenek és hogy minden repesztő anyag ily helyektől azonnal eltávolíttassék. A tilalom addig marad fenn, amíg a veszély elhárítására szükséges előkészületek megtörténtek és az aknász megállapította, hogy az illető bányarészek az előirt távolsáig teljesen gázmentesek. (37. §.)

Fekete por és fekete porhoz hasonló anyagok használata tilos a repesztésnél (kivéve a veszélyek elhárítását és mentési célokat) a szabad vagyis már nem szilárd szénben; szilárd szénben, a mellékközet-utánrepeztésénél és telepzavarások átvágásánál csak biztonsági repesztőanyagokkal és csak oly feltétel mellett szabad repesztetni, ha szénpor veszélyes mértékben nincs jelen, vagy a meglevő még az általános permetezési kötelezettség alól kivont bányarészekben is — a repesztési helytől számított legalább 20 m. távolsáig kellő permetezéssel veszélytelené tétetett. — Telepzavarások átvágásánál különösen nedves üzemekben, a bányamester egyes esetekben — a fekete por kivételével — más repesztőanyagok használatát is engedélyezheti (38. §.)

Repesztetni csak az aknáznak vagy ezzel külön megbízott tűzérnek, avagy ezek jelenlétében és felelős vezetők mellett szabad. Közet munkáknál és egyedül álló nagyon félre eső széntelep-miveletnél a munkáscsoportok legidősebbjei is alkalmazhatók tűzérnek; azonban ehhez minden egyes munkahelyre nézve a bányamester engedélye szükséges. Tűzérnek és aknászoknak biztonsági repesztő- anyaggal másnemű anyagot egyidőben magukkal hordani tilos. — A tűzérket munkaszakra kell fizetni és béreiket a többi munkásokétól függetlenül kell megállapítani. (39. §.)

A furólyuk elsütése szénben vagy a mellékközet utánrepeztésénél és telepzavarások átvágásánál csak villamos uton vagy kipróbált biztonsági gyutacsok alkalmazásával történhetik. Egynél több furt lyuk egyidejű töltése és egyidejű elsütése ezekben az üzemekben csak villamos gyújtással van megengedve.

A tűzér, a munkáscsoport legidősebbje vagy

az aknász, minden furtlyuk elsütése előtt gondos vizsgálattal megállapítani köteles, hogy a munkahelytől számított 20 m. távolságon belül sem gázok, sem szénpor összegyűlve nincsenek. (40. §.)

Papirosba vagy más anyagba burkolt töltényt a furtlyukba vezetni tilos. Csak miután a furtlyukat előbb gondosan megtisztítottuk a furási portól és miután a furtlyuk környékét is megszüntettük ily portól és egyéb finom széntől, szabad a töltényt a furtlyukba adni. — A furtlyuk legfeljebb csak félig tölthető meg repesztő-anyaggal, a lökapuk szegélyének pedig legalább a töltésmagassággal kell egyenlőnek lenni. (41. §.)

Világítás. — Egy bányarészben sem szabad nyílt lángot használni. Kivételt képeznek a behúzóaknak rakodói és az ezek közvetlen közelében levő gépterek, amennyiben ezek a rakodók és gépterek csak kőzetben, falazatban vagy vasban vannak és bennök semminemű égő anyag, még átmenetileg sincs szabadon raktározva. Nyílt láng csak álló vagy függő lámpáknál van megengedve. Petroleum, szesz és más könnyen illó folyadékok csak akkor használhatók világításra, midőn azok megfelelő anyag által teljesen felszívva vannak. Ezekben az esetekben kívül csak biztonsági lámpákat szabad alkalmazni.

A borsodható villamos lámpák bányalégbiztosak legyenek és a mentő munkák eseteit kivéve, csak a bányamester engedélyével használhatók.

Állandó villamos világítás ott használható, ahol a nyílt láng alkalmazása meg van engedve. Egrébként ehhez a bányamester engedélyére van szükség.

Acetylen lámpákat és mozgatható acetylen készülékeket 2 kg. karbid töltésig szabad használni a következő feltételek mellett: a) a lámpákon és készülékeken semminemű réz alkatrész ne legyen; (sárgaréz használata meg van engedve); b) a lámpák és készülékek berendezésének olyannak kell lenni, hogy egy fél atmospheránál nagyobb túlnyomás és 100 C.⁰-nál nagyobb felmelegülés a fejlődésben kizárt legyen.

Acetylen-világítás szilárdan megerősített gázfejlesztővel, valamint mozgatható acetylenkészülékeknek több, mint 2 kg. karbid-töltéssel való használata a bányamester engedélyéhez van kötve. A vonatkozó kérvényhez leírás és helyzetrajz csatolandó. (42. §.)

A biztonsági lámpának következő kivánalmaknak kell megfelelni: a) a lámpát oly berendezésekkel kell ellátni, hogy az egyes részeknek egymásközötti tökéletesen tömött (áthatlan) összekötése tartósan biztosítva legyen; b) az üveghenger jól kiégetett üvegből készüljön; a metszési lapok pontosan legyenek a tengelyhez derékszög alatt csiszolva; c) a drótkosárháló legalább 144 egyenlő nagyságu nyílással bírjon négyzetcentiméterenként, a háló dróterőssége (vastagsága) pedig 0.3-nál kisebb és 0.4-nél nagyobb ne legyen; d) a lámpa belső gyújtóberendezéssel bírjon, s a berendezés olyan legyen, hogy az előtöltött lámpának újból való gyújtásánál a drótkosár a láng átcsapása ellen kellő biztonságot nyújtson; e) a lámpa megbízható zárókészülékkel legyen ellátva, mely a nyitáshoz mágnest igényel vagy a bányamester által egyenlő értékűnek elismert más zárókészülék alkalmazandó; f) a levegő bevezetése csak az eset-

ben történhetik alulról, midőn a bevezető nyílások akként vannak védve, hogy a láng átcsapása lehetetlen.

Ezekről a feltételektől eltérő lámpák csak a bányamester engedélye mellett használhatók.

A bányamester rendeletére a lámpákat kettős drótkosárral kell használni, ezek közül legalább a belső vasdrótból legyen. Kompass-méréseknél a kettős sárgarézkosárral ellátott lámpák használata is meg van engedve (43. §.)

A biztonsági lámpákat beszerezni, megőrizni és karban tartani a bányahivatalnak kötelességét képezi.

Minden önálló aknatelepen a rendelkezésre álló lámpák számának a föld alatt alkalmazott személynézet létszámát 10%-kal kell meghaladnia. Minden egyes lámpa a munkás neve mellett bejegyzett folyó számmal látandó el.

Beszállásnál tisztán, hibátlanul és jól elzárt állapotban adandók át a munkásoknak a lámpák és átadás előtt megvizsgálandók az alsó lámparészek tömörségére nézve (44. §.)

Az átadás előtt és a visszavétel után végzendő biztonsági lámpa vizsgálathoz megbízható személyek alkalmazandók, akik felelősek azért, hogy csak hibátlan lámpák adatnak ki és akik jelentést kötelesek tenni az üzemvezetőnek, ha a lámpa nyitásáról vagy rongálásáról tudomást szereznek.

Az üzemvezetőnek kötelessége, hogy negyedévenként egyszer az összes lámpákat alapos vizsgálat alá vegye. Ennek a vizsgálatnak eredményét legkésőbb rákövetkező napon kell egy erre a célra nyitott könyvbe vezetni és egyidejűleg megjelölni azokat a lámpákat is, amelyek hibásaknak találhatók, a használatból kivonattak. (45. §.)

El nem zárt vagy a bányahivatal által be nem vezetett lámpával beszállni, lámpákat nyitni vagy rongálni és a lámpák nyitásához vagy zárásához használt eszközöket, gyufát vagy egyéb gyújtószerkeket hordani (acélon, kővön és taplón kívül), gyúlékony tárgyakat a lámpa drótkosarán gyújtani, az elaludt lámpákat gyújtószerkezzel újból meggyújtani oly helyeken, melyekről nem biztos, hogy bányalégmentesek, a lámpákat a légvezető-csatornák nyílása elé állítani vagy felakasztani, egyáltalán a lámpák alkalmazása körül bármily visszaélést elkövetni: tilos.

A munkások a beszállás előtt nekik átadott lámpákat a drótkosár és üveghenger sértetlenségére nézve, valamint a zárás és hasznavehetőség tekintetében is megvizsgálni és a hiányos lámpákat azonnal visszaadni kötelesek. (46. §.)

Oly lámpákat, amelyek munkások alatt rongálást szenvedtek, a munkások kicserélni tartoznak. El nem zárt vagy sérült lámpákat a bányában használni tilos. Minden bányaosztály megfelelő pontjain elegendő számú lámpakészlet tartandó. (47. §.)

Azokat a bányamunkásokat, kik a biztonsági lámpák kezelése körül a gázkeverékben nem jártosak, kötelesek a bánya osztályaknászok a lámpának vigyázatlan mozgatásával, különösen a léghuzat kipróbálásánál összekötött veszélyekről kioktatni. (48. §.)

Egyéb biztonsági rendszabályok. Mindennemű tüzelőkészüléknek, úgymint villamos készüléknek is a bányában való helyreállítása és

üzeme csak a bányamester engedélyével van megengedve. (49. §.)

Dohányzás, szeszes italok bevitele és élvezete a bányában tilos. (50. §.)

Minden szellőztető keresztvágot és főlegvezető tőrő, amíg légvezetésre szolgál, a javításoknak kellő időben való teljesítése céljából sinutakkal látandó el. (51. §.)

Minden bányában utmutatók alkalmazandók és jól olvasható állapotban tartandók. Ezeknek mutatniok kell: 1. a síkló talpán ennek és a művelési talpnak megjelölését; 2. minden egyes művelési szinten, a főfolyosók keresztvezetésénél eme folyosók megjelölését, a művelési szint talpának és a kiszállásra szolgáló aknához vezető ut irányának, ugyancsak a veszély esetén igénybe veendő kijáratoknak megjelölését. (52. §.)

Az üzemvezető minden sujtólég- vagy szénporrobbanást bejelenteni tartozik a bányamesternek, akár volt egybekötve sérüléssel, akár nem. (53. §.)

Vég határozatok. Bányagázok alatt mindazokat a gázkeverékeket kell érteni, amelyek benzinszerű biztonsági lámpával felismerhetők, ártalmas gázok alatt pedig azok értendők a bányagázon kívül, a melyek lélegzésre alkalmatlanok. (54. §.)

A jelen rendszabályokban az egyes felügyelőszemélyek (üzemvezető, bányaosztályaknász) számára előírt köteleességek teljesítéseért, akadályoztatásuk esetén, azok a felügyelő személyek felelősek, akik a helyettesítéssel megbizattak és mint ilyenek a bányahatóságban bejelentve lettek. (55. §.)

Ezek a rendszabályok az összes kőszénbányákra vonatkoznak, hacsak egy bányára vagy ennek részeire vonatkozólag kifejezetten kivételek nem engedélyeztettek. Ily kivételek és ezek feltételei tőrőüzemnél a bányamester elhatározásához tartoznak, mely művelésnél a főbányahatóság jóváhagyásának tartatnak fenn, amennyiben a jelen rendszabály értelmében, utóbbi telepeknél is, a jóváhagyás nem a bányamestert illeti meg. (56. §.)

Mindamaz esetekben, midőn a jelen rendszabály a főbányahatóság vagy a bányamester jóváhagyását írja elő, a vonatkozó javaslatot (indítványt) írásban kell benyújtani. Az indítvány mellékleteivel együtt két példányban adandó át a bányamesternek még akkor is, midőn az ügy a főbányahatóság jóváhagyásának van fenntartva. Az engedély csak akkor bír hatályal, midőn írásban adatik ki. Közérdekből bármikor visszavonható. (57. §.)

A 25., 26., 27., 33., 34., 37., 38., 39., 40., 41., 46., 47., és 50. szakaszok szó szerinti szövegükben, nagy és világos betűkkel írva a bányáknál kifüggesztendők. (58. §.)

A jelen szabályrendelet áthágása, amennyiben az ált. törvényes rendelkezéseknek megfelelően szigorubb büntetés esetei nem forognak fenn, az

Elszász-Lotharingiai bányatörvény 184. §-a értelmében 150 márkáig terjedő pénzbírsággal büntetettik. (59. §.)

A jelen szabályrendelet 1909. január 1-én lép érvénybe. Ugyanezzel a nappal a kőszénbányák szellőztetésére, valamint sujtólég- és szénporrobbanások elleni megvédésére vonatkozó 1902. évi nov. 13-áról kelt Elzász-Lotharingiai rendszabály érvényét veszíti.

—s. —s.

✂ HAZAI HIREK. ✂

Steiger Zsigmond.

Mély megilletődéssel vettük a lesújtó gyász-hírt, hogy Steiger Zsigmond m. kir. főbányamérnök és aknaszlatinai főbányahivatali főnökségéig folyó évi április hó 20-án Karlsbadban elhunyt. Vele a hazai bányászársadalom egyik kiválóan szakképzett, kötelességtudó, becsületes és lelkes tagja költözött el az elők sorából.

Steiger Zsigmond 1858. augusztus 1-én Máramarosszigeten született. Középkolai tanulmányainak befejezése után 1877-ben került a selmecbányai főiskolára, ahol 1882-ben szerzett bányamérnöki oklevelet. Állami szolgálatát 1880. október hó 16-án kezdte meg, mint bányagyakornok a rézbányai bányahivatalnál, de csakhamar szűkebb otthonába kíváncsított vissza, mely célját az aknaszlatinai m. kir. sóbányahivatalhoz pénztári ellenőrré történt kinevezésével 1883-ban érte el. Itt nősült meg 1886. november 27-én, majd 1894-ben segédmérnökke neveztetvén ki, a marosujvári főbányahivatalhoz került, ahol az akkor folyamatban volt nagyszabású bányamérések és egyéb felvételi munkák elvégzése képezte főfeladatát. Mérnökke 1896-ban neveztek ki, s 1906-ban Aknaszlatinára helyezték vissza, egyszersmind a főbányahivatali főnökségéig teendők ellátásával is megbizták. Ebben a munkakörben érte őt 1908-ban a főmérnökke történt kinevezés.

Steigert szaktársai nemcsak mint jellemes és becsületes kartársukat szerették, hanem általános tisztelettel is adóztak neki, mert széleskörű elméleti és gyakorlati szakismeretével kitűnt, amelyeket önzetlenül és elismerésre méltóan érvényesítette a hazai sóbányászat javára! Béke poraira!

Festékek ■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■ Krayner E. és Társa, Budapest

és
lakkok ■■

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
V., Váci-út 6. sz.
„Krayner festékudvar.“

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv. szállítója. A m. kir. államvasutak, állami gép- és vasgyárak, az összes waggongyárak, Budapest főváros szállítói.

A villamos dynamitmelegítő készülék.

Gazdaságos bányauzemben lehetetlen az egész téli időnyre szükséges dynamitot a fagyos idő beállta előtt beszerezni és hosszabb ideig fagy ellen megvédeni. Ezért oly készülék alkalmazása szükséges, amelylyel a megdermedt dynamitot fel lehet melegíteni, hogy felengedjen. E célra már eddig is használtak készülékeket, amelyek azonban helytelen és célszerűtlen szerkezetük folytán gyakran okoztak baleseteket.

Az egészen vagy csak félig megdermedt dynamitnak ugyanis megváltozik hálmazállapotával veszélytelen volta is. mert a nitroglycerin cseppekben kiválik a fagyott tömegből, pedig a dynamitfőelőnye éppen a nitroglycerin lekötése, mert ez utóbbi érzékeny mechanikai hatások iránt. Legjobban bizonyítják ezt a szakemberek által összeállított s különösen a téli hónapokban sok balesetet mutató statisztikai adatok. Beható kísérletek eredményeül a dynamit fagyási pontját ugyan $+ 8^{\circ} \text{C}$ -ra teszik, de a dynamit már $+ 12^{\circ} \text{C}$ -nál könnyen megdermed s ilyenkor a legkisebb külső mechanikus behatás robbanást idézhet elő.

Szerencsétlenségek elkerülése végett tehát a dermedt vagy fagyott dynamitot meg kell melegíteni még pedig kb. 40°C -ig. E célra oly készüléket kell alkalmazni, mely egyrészt biztonságot nyújt arra nézve, hogy a dynamit 40°C határt túl nem lépi, másrészt, hogy ezen vagy esetleg ennél kisebb

hőfoknak megfelelő kívülről hozzávezetett melegmennyiség szabályozható legyen.

Az eddig alkalmazott melegítőkészülékek, u. m. a Thermophorek és melegvíz-tartályok, melyek használat közben kívülről nem voltak melegíthetők, semmi esetre sem feleltek meg a tökéletes biztonságnak, mert ha a melegítő folyadék lehült, nem dolgoztak megbízhatóan. Annak az elhárítását

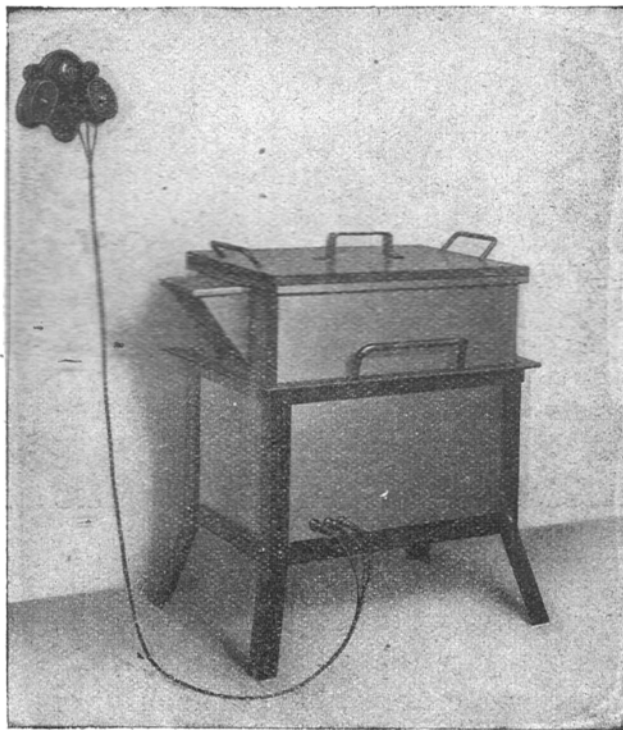
pedig, hogy elég meleg-e még a víz, vagy nem, az ily készülékekkel dolgozó egyszerű emberekre bizni nem tanácsos. — A több oldalról jövő kívánságoknak megfelelően oly villamos melegítőkészüléket hoztunk piacra, mely az összes fent megemlített követelményeknek megfelel.

Mint hogy ma már minden modern berendezésű bányatelepen villamos áram osztja szét az energiát, könnyű szerrel alkalmazhatók a minden tekintetben meg-

felelő, üzembiztos villamos dynamitmelegítő készülékeink.

A megdermedt dynamit melegítése minden robbanási veszélyt kizárva oly módon történik, hogy a dermedt állapot megszüntetésére vízfürdőt alkalmazunk, melyet az alulról állandóan hozzávezetett villamos áram a kellő meleggel lát el és a hőfokot a megengedett határokon belül tartja.

A készülék kettős vasbádoggal tartályból áll, mely egy kézi fogantyúval ellátott kovácsvas alapzaton nyugszik, teteje pedig szellőző nyílásokkal bíró fafedővel van le-

Villamos dynamitmelegítő készülék.

fedve. Csekély súlyánál fogva könnyen szállítható egyik helyről a másikra. A belső kisebb tartályba, az u. n. belső kádba helyezik a megdermedt dynamit-csomagot. A tartály ezután a nagyobb, vízzel töltött tartályba, illetőleg a vízfürdőbe kerül. A külső és belső kád között így oldalt 30 mm. és alul kb. 50 mm. vízzel töltött hézag marad. A külső edény kettős fenekében, a portól és nedvesség behatásától megvédve a villamos fűtőtest található oly elosztással, hogy a vízfürdőtegyenletesen felmelegítse. A fűtőkészülék jól tömített vizállás mutatóval, a víz után-töltés eszközzésére szükséges töltő nyílással, továbbá az áram hozzávezetésre szolgáló 3 drb rugós érintkezővel s végre 3 dugóval felszerelt 3-erű kábellel van ellátva.

A melegítő készülék közelében van a csatlakozó vezeték a falban megerősítve, mely egy öntöttvas talapzaton fekvő 2 lefedett biztosítóval, 2 könnyen kicserélhető, 6 ampéres patronból, 3 érintkező hüvelyből és egy kétsarku dobozkapcsolóból áll.

Ha forgóáram rendszernél mind a három fázist meg akarjuk terhelni, ill. bekapcsolni, akkor az összekötőkábel összes érintkező dugói (összesen 3 drb) fekete színűek; míg ellenben csak két csatlakozás létesíté-

sére (egyen, váltakozó, vagy forgóáram esetén) a kábelvég 2 fekete és egy vörös dugaszszal bir.

Ezen elrendezés mellett azután vagy teljesen felmelegíthetjük a készüléket, azaz hőfokát 40° C-on tartjuk, vagy annak csak $\frac{2}{3}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ részén és így a dynamit hőfokát 20° és 40° C között szabályozhatjuk, miáltal az teljesen felenged.

A készülék úgy egyen-, mint váltakozó áramra alkalmazható. Ezen dynamitmelegítő-készülékek 110-160-ig és 220-240 Voltig két nagyságbankészülnek, ürtartal-
muk 50 ill. 80 kg. dynamit befogadására elégségesek és 500 ill. 900 Watt energiát fogyasztanak. A készülékek gyakorlati szempontoknak megfelelően, szilárd és

Villamos dynamitmelegítő készülék szétszedve.

tartós kivitelűek, csekély súlyuknál fogva könnyen vihetők a szükséges helyre. Ha a dynamitnak gyors felmelegítése kívánatos, akkor a vízfürdőt 40° C hőfoku vízzel kell megtölteni és az áramhozzávezetés nem annyira a felmelegítésre, mint inkább a hőmérsékletnek állandó fentartására kapcsolandó.

Célszerű a melegítésre szolgáló időt a felengedés és szikkadás között lehetőleg növelni, mert minél lassabban enged föl a dynamit, annál homogénebb lesz és annál nagyobb a robbanás hatása is.

Typus	A dynamittartány belső mérete mm.-ben	A készülék sulya kg.-ban	Energia-fogyasztás Wattokban	Dynamittartalom kg.-ban
I.	510×300×410	45	500	50
II.	510×470×450	55	900	80

Elhunytáról a gyászoló család a következő gyászjelentést adta ki:

»Özv. Steiger Zsigmondné, szül. Gálly Matild, úgy a maga, mint a kiterjedt rokonság nevében a pótolhatatlan nagy csapástól megtörve, mérhetetlen fájdalommal tudatja, hogy a legjobb élettárs és rokon: Steiger Zsigmond m. kir. bányafőmérnök, aknaszlatinai főbányahivatali főnökségéd, megyebizottsági tag, életének 52-ik, a legboldogabb házasságának 23-ik évében, hosszás szenvedés után Karlsbadban 1910. évi április hó 20-án elhunyt. A drága halott hült tetemeit folyó hó 22-én Karlsbadban fogjuk beszenteltetni és Máramaroszigetre szállítjuk, hol a róm. kath. szertartás szerint Máramaroszigeten helyezzük örök nyugalomra. Az engesztelő szent mise-áldozatot Aknaszlatinán fogjuk az Egek Urának bemutatni. 1910. április hó 21. Emléked felejthetetlen! Pihenj csendesen!« Steiger Odön, Steiger Mária, férj. Gisztl Lajosné, Steiger Vilma, özv. Bányay Kálmánné testvérei; Steiger Ödönné, Valencsik Janka, Gisztl Lajos, özv. Steiger Lajosné, Poós Amália, özv. Járdai Sándorné, Entresz Paula, Gálly Etelka, Gálly Ilonka, Daru Mihályné, Daru Mihály, dr. Gálly József és felesége Hedry Jolánka, Gálly Pál sógorai és sógornei.

Az Aknaszlatinai M. Kir. Főbányahivatal Tisztikara fájdalommal tudatja, hogy szeretett kartársa

STEIGER ZSIGMOND

m. kir. bányafőmérnök, főbányahivatali főnökségéd, törvényhatósági bizottsági tag, folyó évi április hó 20-án este, életének 52. és buzgó szolgálatának 30. évében Karlsbadban elhunyt.

Aknaszlatina, 1910. április 21.

Emlékét kegyelettel őrzi a kartársak szeretete.

Egy bányagazgató ünnepése. A salgótarjáni köszénbánya részvénytársulat salgótarjáni bányagazgatójának, Gerő Nándornak folyó hó 13-án volt a születésnapjára. Nagy ünnepeléssel fejezték ki tisztelői és ismerősei az alkalomból jókívánságaikat. A köszénbánya tisztviselői igazgatójuk iránt érzett szeretetük és ragaszkodásuk jeléül 12-én este 7 órakor szerezénadót rendeztek, mely alkalommal a bányatársulati zenekar játszott az ünnepelt igazgató lakása előtt.

Óvás a bányamunkásokhoz! A belügyminiszter a következő körrendeletet tette közzé:

53248/1910. XI. Tárgy az Észak-Amerikai Egyesült államokban a szénbányászok munkabeszüntetése.

Valamennyi törvényhatósági első tisztviselőjének.

Tudomásomra hozatott, hogy az Északamerikai Egyesült Államok barna szénbányáiban sztrájk

tört ki, melyben mintegy háromezrezer szénbányász vesz részt, a munkabeszüntetés általános vélemény szerint huzamosabb ideig fog tartani, sőt valószínű, hogy a sztrájk a köszénbányákra is ki fog terjedni. Minthogy kivándorlóink nagy része a bányákban remél munkát találni, felhívom a Cimet, hogy a kivándorlásra jelenleg készülöket haladéktalanul figyelmeztesse, hogy az Északamerikai Egyesült Államokba való kivándorlásuk esetén ez idő szerint szükségnek, nyomornak teszik ki magukat.

Budapest, 1910. évi április hó 15-én. A miniszter helyett: Jakabffy s. k. államtitkár.

Halál a kőbányában. A kőbányák közbiztonsági viszonyairól már megírtuk véleményünket. Ezt igazolja az alábbi híradás is. Amint ugyanis Vágujhelyről táviratozzák, az államvasutak tulajdonát képező trencsénmegyei ivánházi kőbányában egy nagy szikladarab levált és a mélységbe zuhant, ahol az épp ebédnél ülő munkásokra esett. A szikla egy munkásasszonyt agyonütött, egy munkást oly súlyosan megsebesített, hogy estére belehalt sérüléseibe, egy harmadik munkásnak pedig mindkét lábát összezúzta.

Nem lesz aranymosó társulat. Teltünk már említést arról, hogy Nagybányán aranymosó társulat volt készülöben. Grósz ugyanis — mint említettük, — a Zazar patakának dús aranytartalmú fővenyterületeit nagyban a legujabbrendszertü gözktörök és aranymosók útján aranymosás és aranytermelés céljából akarta üzembe venni. E vállalat alapját képezte volna Grósz Károlynak a nagybányai m. kir. Bányakapitányságtól 1909. évi augusztus hó 16-án 4824. sz. alatt nyert kutatási engedélye, valamint annak alapján fennálló 60 drb zártkutatmánya. Tőkehiány miatt most abbamaradt ez a kezdeményezés. Mint nekünk az ügy mozgatója írja, kénytelen volt abbahagyni mindent, pedig Albin Bendorfi kotrósvállalkozótól elsőrendü gépeket is vásárolt, persze csak in petto. Ez »lett volna« a második nagy aranymosó hazánkban. Az elsőt József főherceg tervezte a Garamban, de ez is abbamaradt.

Elvonás. A Lungest Szt. József bányatársulatnak Szt. György I. Schreiber telérke gömbhatáraitban levő bányászata huzamosabb ideig merőben elhanyagolt üzemen kívüli állapotban talátatott. Miután a Zalatnai bányakapitányság felhívása se vezetett eredményre, a jogosítmány elvonását a bányakapitányság kimondja és könyvi kitérését foganatosítja.

Fogyasztási szövetkezet Gölnicbányán „Gölnicbányai fogyasztási szövetkezet korlátolt felelősséggel» címen szövetkezet alakult Gölnicbányán, melynek célja az, hogy olcsó és jó minőségü fogyasztási, ruházati és háztartási cikkekkel lássa el tagjait. A szövetkezet üzletkötője: a 40 koronás üzletrészek befizetéséből alakul. Az igazgatóság tagjai: Fabrici Samu, Kirschner Károly, Breuer Gusztáv, Lorman János és Hermély Lajos.

Áthelyezések az állami köszénbányáknál. Az állami szénbányák központi igazgatósága ifj. Schmidt Lajos főmérnök a vrđniki kir. köszénbányahivataltól azonos minőségben az állami szénbányák központi igazgatóságához, Somogyi Géza mérnök az állami szénbányák központi igazgatóságától azonos minőségben a vrđniki kir. köszénbányahivatalhoz helyezte át. Ez a helycsere üzemi érdekből történt. Schmidt inkább a központi ügyszolgálat szempontjából igen hasznos ember. Komoly munkás, jó szakember,

aki a központ mérnökkarában pótolni fogja azt a kétség-telen űrt, amelyet *Somogyi Géza* távozása okoz. *Somogyi* viszont annyira bányász, hogy a budapesti hivatalos élet sehogyse volt inyére. Ő határozottan üzemi ember, akinek kiváló képességeit teljes mértékben tanulták megbecsülni. Szíve vágyát teljesítették ezzel az áthelyezéssel. A központi igazgató áthelyezte továbbá *Uhnák* mérnököt a vrdniki kir. kőszénbányahivataltól azonos minőségben a petroszényi kir. kőszénbányahivatalhoz, *Baumerth* Dániel segédmérnököt a petroszényi kir. kőszénbányahivataltól azonos minőségben a vrdniki kir. kőszénbányahivatalhoz.

Megszűnt kincstári hivatal. Nemcsak szegény vállalkozókra huzzák el a halálharangot. Megesik ez néhanapján a kincstári művekkel is. Így legújabbán a Ronitzon székelő m. kir. vasgyári hivatalt szüntették meg.

Halálos baleset. A vajdahunyadi vasgyárban halálos kimenetelű szerencsétlenség történt az elmúlt héten. Egy *Csopánta Miklós* nevű munkás a gáztartály tisztításával volt elfoglalva. A tartály mérges levegőjétől a szerencsétlenséget egy *Boga András* nevű közelben dolgozó munkás látta legelőször és menten a társa segítségére sietett, de ő is elvesztette eszméletét s ha időközben a munkások, kik a gáztartályhoz siettek, meg nem ragadják, ő is a 20 méter mélységbe zuhan le. *Csopántát* nagynehezen felhozták a fenékről, de már halott volt, míg a másik munkásnak komolyabb baja nem származott.

Menekülés Dobsináról. Nem éppen Dobsina városából történik a menekülés, hanem a »Magyar Bánya részvénytársaság Dobsina« című részvénytársaság igazgatói székéből menekül *dr. Eulenburg Salamon*, noha, állítólag, fényes üzletet csinált újabbán *Meisels Samu* udvari tanácsos a részvénytársaság alapítója, a nagyhalmágyi birtok eladásával. Pénzügyi körökben nem a legjobb hangzású *Vasutas Takarékpénztár* volna *Meisels* vevője, így két okunk van kételkedni abban, lábraáll-e végre, azaz hogy egyáltalán létre jön-e a »Magyar Bányarészvénytársaság Dobsina«.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat szombaton tartotta XVIII. rendes évi közgyűlését *gróf Teleki Géza* elnöklésével 53.278 részvényt képviselő 30 részvényes jelenlétében. *Szende Lajos* vezérigazgató terjesztette elő az igazgatóság évi jelentését; kiemeljük ebből a következőket:

Az 1908. december 12-iki rendkívüli közgyűlés által elhatározott részvénytörkeemlést teljesen és tervszerűen végrehajtották. Ezen pénzügyi művelet elszámolása az 1909-ik üzletév mérlegében jut kifejezésre, amennyiben ebből kifolyólag részvényitőkékük 4 millió koronával, tartalékaik 6 millió koronával emelkedtek. A befolyadt összegből banktartozásukat kiegyenlítették és a fennmaradt összeg befektetési munkálataik folytatására szolgált.

Szenük és melléktermékeik elhelyezését az 1909. év tartamán jó eredménnyel folytatták, az év vége felé azonban a vasuti fuvardíjtételek általános emelése megnehezítette munkájukat. Különösen az osztrák vasutak vonalain folyó év elejével életbelépett jelentékeny fuvardíjemelések gátolják szenük kivitelét Ausztriába. Versenyképességük ezen korlátozása arra készíteti a társulatot, hogy itthon annál nagyobb erővel igyekezzék szenének újabb piacot hódítani. Ezen törekvésnek sikerét a régóta várt komárom—érsekújvári új vasuti vonalnak immár küszöbön álló megnyitása jelentősen elő fogja mozdítani.

A társulat múlt évi szénzállítása 19,810,624 méter-mázsá volt. Ezen mennyiségnek mintegy 80%-át Tatabánya termelte, melynek termelése több mint 1/2 millió méter-mázsával emelkedett, borsodi bányászataik termelése is meghaladta az előző évit, azonban az esztergomi bányászati technikai akadályok következtében visszaesett, továbbá *Sajókaza* is, melynek termékét árusítják, csökkentette termelését.

A múlt évben Tatabányán végzett nagyszabású befektetési munkálataik közül felemlítik új telepek kiépítését és felszerelését; 100 új munkásházat emeltek, egyenként 6 munkáscsalád részére, több tisztí lakóházat, irodákat,

üzemi és kezelési épületeket, műhelyeket és vendéglőt építettek és az újtelepi iskolaépületet kibővítették. Jelentékeny költséggel új, nagyszabású vízművet létesítettek, mely nagy kiterjedésű telepüknek busás mértékben szolgáltat kitűnő minőségű ivóvizet. Ezenkívül új munkás fürdőt és modern mentőépületet emeltek, mentőcsapatot szereltek fel és képeztettek ki. A „VIII.“ számú aknát befejezték és gépészeti berendezéseiket tökéletesítették. A géppel való réselési kísérletek sikerrel biztatnak; a „IX.“ számú akna a folyó év széntermelésében már részt fog venni. A folyó évben a beruházási munkálatokat mérsékeltebben folytatják, miután a szénpiacon jelenkező kisebb kereslet némi tartózkodást ajánl. A folyó évben be fogják fejezni a „IX.“ számú aknát és tervbe vették egy új nagyszabású kórház építését.

Esztergomi bányászatauk az állandó elemi akadályok következtében nem dolgozhat eredményesen. Tokodi bányájuk a tavalyi vízbetörés folytán csaknem felenyire lezártított üzemművel dolgozik; ebszónyi telepüket teljesen beszüntették és mészevevőiket Felsőgalláról szolgálgják ki. A doroghi „Ágnes“-akna felszerelését ez évben befejezik. Borsodmegyei bányászataukban királdi és sajószentpéteri bányatelepeik üzeme változatlan. Királdon új szénosztályozót és szénmosódát létesítenek, melyekkel szenük minőségét és versenyképességét lényegesen fogják javítani. Disznóhorvát bányatelepük teljesen kiépült, azonban a borsodi bányák körzetében uralkodó féktelen versengés folytán mindeddig nem érvényesíthette teljes termelő-képességét.

Felsőgallai mésztermelésük 7167 waggonra emelkedett az előző évi 6770 waggonnal szemben. Ezen nagyarányú mésztelepük immár teljesen kiépítve és felszerelve, készenvárja az építkezés terén ígérkező jobb konjunktúrát. Brikettgyártásuk is emelkedett: 5643 waggon brikettet szállítottak el az előző évi 4711 waggonnal szemben.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulattal közösen alapított Nyugatmagyarországi Kőszénbánya Részvénytársaság handlovai bányatelepén az építkezési és berendezési munkák folyamatban vannak.

Tisztviselőik nyugdíjalapja számára megszerezték a főváros közmunkatanácsától a Rudolf-rakpart, Zoltán- és Akadémia-utca sarkán levő telket, hol bérházat építenek, melyben hivatalos helyiségeiket is el fogják helyezni.

A közgyűlés egyhangulag tudomásul vette a jelentést és jóváhagyta az előterjesztett évi zárszámadást, mely szerint az 1909. évi 5,363,458,86 K bruttó-nyereségből 1,610,000— K értékcsökkenési tartalékra, 500,000— K az általános tartalékalapra, 30,000— K külön adományul a tisztviselők nyugdíjalapjára, 60,000— K a bányatársaság részére, 200,000— K munkásjóléti tartalékalapra, 343,484,23 K az igazgatóság és a tisztviselők alapszabályszerű jutalékára és 2,160,000— K a részvényitöke 13 1/2%-os osztalékára fordítassék, míg a fennmaradó 459,974,63 K további leírásokra használtassék, végül a múlt évről elővetétt 897,687,86 K változatlanul új számlára vitesék át.

Míndezen javaslatokat a közgyűlés egyhangulag elfogadván, megadta a felmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak és elhatározta, hogy az osztalék-szelvényt a szokásos helyeken folyó évi május 2-ikétől kezdődőleg 27 koronával fogják beváltani. A megejtett választáson *dr. Freyfeld József* és *gróf Renévile Henri*, kiknek tisztsége lejárt, újból bevalasztották az igazgatóságba.

A közgyűlés után tartott igazgatósági ülés a három tagu elnökségbe az eddigi tagokat, *gróf Teleki Gézá*t, *dr. Löw Tivadart* és *Bisteghi Rudolfort* választotta meg.

Bányatársaság, mely alkalmilag kutat. Sok minden csodabogarát megért már a hazai bányászati, de társaságot, mely »alkalmilag« áll össze kutatni, még nem produkált. Ennek is meg kellett születnie. Torna környéke részesült a szerencsében, hogy megalakuljon ott az »Alkalmi Bányakutató részvénytársaság«, mely az ajfalucskai és szádélii határban lévő 74 zártkutatómányból szándékozik élni. És pediglen vasércből.

Korompán házakat építenek. A Rimamurályninak korompai telepén házépítő szövetkezet alakult, persze nem korompai, hanem »Krompachi vas-és acélgyári alkalmazottak házépítő szövetkezet« ci-

men. A löcsei törvényszék is — nem respektálva a helységnevekről szóló törvényt, április 8-án így jegyezte be. Csefo János és Weiser János, a szövetség két igazgatója, tehetnének arról, hogy ne örökítsék meg a rosszhangzású tótos-németes nevet.

„Bányakavics“ bánya. Mint salgótarjáni levelezőnk lapunknak jelenti, Hatvanban ezzel a céggel:

*Pásztól kavicsbánya és
Mátraszöllősi bazalt kőbánya
Részvénytársaság*

uj társaság alakult, a melynek az a főcélja, hogy elsősorban is a salgótarjáni szén medencében lévő házakat a Pásztón megszerzett kavicsbányából zuzott és rostált *bányakavicssal* látssa el. Mátraszöllősről viszont inkább bazalt terméskövet akar termelni. A társaságot nagy buzgalommal a Jobbágyiban lakó *Szántó Miksa* vezérigazgató hozta össze 100000 k alaptőkével. Segítő társa *Raudberger Mór* salgótarjáni kereskedő volt. A gondolat igen egészséges volt, mert bányakavics elhalasztását célul nem tűzték ki eddig, már pedig az óriásinak mondható szükséglet ezt igen indokolta tette.

Uj Cementgyár. A hunyadmegyei Kőrösbányán *Gei Antal* ottani cementáru-gyáros 20,000 K alaptőkével cementgyárat létesít. Az erős kereslet indokolja a részvénytársasági alapra való felépítést. Mindenesetre ott vannak a Rudai 12 apostol *fráter*társaság művei, amelyek egy sokkal nagyobb *gyár* is eltarthatnak, mint 20,000 K alaptőkével alakult.

Gépezem kőbánya. Április hó 20-án tartották meg a *Blau és Frank* villánykövesdi *üzem* kőbányájának gépi üzemmel való művelése és ezzel kapcsolatos közüző felállítására tárgyában a telepengedélyezési tárgyalást. A telepre megadták az engedélyt. Érdekes megemlíteni, hogy a vármegyében ez lesz az első gépi üzemre berendezett kőbánya.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

A német káliipar köréből. A káliipar és kereskedelem között éles differenciák merültek föl, melyek mindkét érdekkörnek nagy károkat okoznak. Az „Aschersleben“ káli bányavállalat *Schmidt*mannak, a felügyelőtanács tagjának eljárása által sértve és károsítva érzi magát. Április 4-én összeült a rendkívüli bányászati gyűlés, mely arra volt hivatva, hogy a több oldalról felmerült panaszok ügyében világosságot derítsen. A káli árakra vonatkozólag időközben rendkívül éles cikk jelent meg a sajtóban. Erre a káli szindikátus (*Aschersleben, Sollstedt és Einigkeit*) megcáfolta a cikkeknek azt az állítását, mintha a belföldi károk oly magasak lennének, a melyek a temelési költséggel arányban nem állanak, tagadásba vette azt az állítást, hogy a szindikátusba tartozó művek káli tartalmú produktumai átlag 13.7% tiszta káliit tartalmaznak. A 14% káli trágyasavat az eddigi 640 márka helyett jelenleg 670 koronán árusítja ugyan a szindikátus, de ebbe 1/2% skonto és 22 márka vegyvizsgálati díj is be van számítva s így a régi és új ár közötti különbség mindössze 17 márkára tehető.

Délafrikai aranybányák. A Transvaal Chamber of Mines-ban egyesült aranybányák 1910 márciusában 59321.976 korona értékű, 581.899 uncia aranyat termeltek a februári 550 422 unciával szemben, míg a külső districtek 2,142.560 korona értékű 25.220 unciát produkáltak az előző hónap 25 200 unciájával szemben. Március végével az aranybányák 178.345, a szénbányák 9.375 és a gyémántbányák

11.829 munkást foglalkoztattak. Ezen összesen 199.549 munkással szemben február végével csak 189.155 munkás dolgozott a délafrikai bányákban, ami 10.394 munkás többletet jelent.

Kruppsche Mitteilungen nevű heti lapot indított a nagyhirű Krupp-cég, mely Essenben 30,000 példányban jelenik meg. A lapot a cég saját nyomdájában nyomtatja és alkalmazottai között ingyen osztja el. A hetilap főcélja ama körjegyzékeket pótolni, amelyeket időközönként postán kellett szétküldeni a Krupp-cég különböző műveinek.

A német „Stahlwerksverband“ és szénzindikátus. Mindkét vállalat megújításának kérdése van most előtérben, dacára annak, hogy a Stahlwerksverbandnak fennállása — amint már előzőleg közöltük — 1912-ig, a szénzindikátus fennállása pedig 1915-ig van biztosítva. A Stahlwerksverband egyes nagy vállalatai tröszt alkotására látszanak törekedni. A szénzindikátusban viszont az ú. n. tiszta medencék állanak harcban az ú. n. vegyes művekkel, s ez a harc veszélyezteti a szénzindikátus további fenntartását. Eme harc élén a Gelsenkircheni bányatársulat áll, a mely 1909-ben 26 millióval 156 millió márkára emelte részvénytőkáját. A schalki bánya- és kohóegylet, valamint az aacheni „Hüttenverein Rote Erde“ belépésével Nagy-Gelsenkirchen jött létre. A Gelsenkircheni telepeket most bővítik; a vas- és acélmű Luxemburgban van. Az évi nyersvastermelést 400—500,000 tonnára becsülik. A Stahlwerksverband összes termelése kerekén 12,2 millió tonna; Gelsenkirchen új építkezése következtében kerek 100% részesedési arány emelést igényel a Verbandtól. A szénzindikátusban 8,7 millió tonna szén és 1,7 millió tonna koksz a részesedése. A nagy vállalatok folyton erősödnek s mögöttük állnak a bankok. Így roppannak össze a nagy termelő egyesülések és kinőnek belőlük a trust társulatok.

Oszttrák részvénytársaság alakult Bécsben a Frühbuss, Sauersack, Neuhaus és Hirschenstand községek régi műveletei alatt felfedezett öntelepek kiaknázására.

Spanyolország új bányatörvénye értelmében minden bányatulajdonos a bányatermelésről részletes jelentést köteles tenni negyedévenként az államkincstárnak. A jelentésben a termelés mennyiségén és minőségén kívül az illető negyedévi árjegyzés alapul vétele mellett annak értékét is részletesen kell feltüntetni. Az adó a termelés értékének 3/100-át képezi.

Földgáz-pazarlás Amerikában. Indiana állam Pike kerületében a fővállalatok képviselőit fogsággal sujtották, mivel a természetes gáz pazarlásában vétkeseknek találtattak. Az eset nagy nyugtalanságot idézett elő.

Texas állam szénbányászata csak újabb keletű nemzetgazdasági foglalkozási ág. Még 30 év előtt, tehát 1880-ban szénbánya vállalatok egyáltalán nem voltak ott. Az „U. S. Geological Survey“ adatai szerint Texas állam széntermelése 1907-ben 1,300,000 tonna volt 2,080,000 dollár értékben. A termelési költségek ugyan csak az „U. S. Geological Survey“ közleménye szerint a mondott évben tonnánként 1.60 dollárra rugtak. A szénbányászat központja Thurber város környékére esik. Ezenkívül még Syra, Straun Rock Creek, Bridgeport, Cisko, továbbá Luredo és El Poso környékén van jelentékenyebb

szénbányászat. Lignit szenet Rockdale, Milano, Alba, Crockett, Lithe, Lovolayde, Glen Bleto és Bostrop városok környékén aknáznak ki nagyobb mennyiségben. A közönséges és lignitszén minősége sok kívánni valót hagy hátra maga után, s ez a körülmény okozza azt, hogy a texasi szénbányászat fejlődése aránylag lassu. Ezenkívül a termelési költségek is viszonylagosan igen magasak.

Texas állam vasbányászata. Egyik gazdag kerület az állam északkeleti részében fekvő Robertson grófságban Cass és Cherokee városok környékén van, a másik vasércekben dús vidék az állam északi részében fekvő Llano grófságban terül el. Előbbi területen, Rusk város környékén, rövid idővel ezelőtt, állami kezelés alatt álló bányászati vállalat állott fenn, az üzemet azonban 1909-ben kormány intézkedéssel beszüntették. A Llano kerületben elterülő vasérctelepeken az érc igen jó minőségű, a mennyiben tiszta vastartalma 6%-on felül van, az ércnek további előnye, hogy foszfort egyáltalában nem tartalmaz, s a Bessemer-féle eljárás szerinti acél termelésre igen alkalmasnak bizonyult. Mindezek dacára a vasérctelepek kiaknázását még nem kezdték meg. Egyrészt azért, mert kellő mennyiségű szén hiányzik, másrészt, mert megfelelő közlekedési eszközök sem állnak rendelkezésre. A gazdag nafta forrásokat, a melyek a szén hiányát pótolhatnák, a gazdasági művelődés körébe még mindig nem vonták és a vasáru termeléssel szerves kapcsolatba eddigéig nem hozták.

Texas higanybányászata. Nagyterjedésű cinóberetelepek vannak az állam déli részén fekvő Brewster grófságban, Terlingun város környékén. E telepek fekvése igen kedvezőtlen, de ennek dacára is az Északamerikai Egyesült Államokban található összes cinóber-bányák sorában gazdasági jelentőségre második helyet foglalnak el.

Németország nyersvas termelése. A „Deutscher Eisen- und Stahlindustrieller Verein” közlése szerint a folyó év első negyedében Németország és Luxemburg 3,519,109 t. nyersvasat termelt. Az 1909. év ugyanazon időszakában 3,044,504 t. volt a nyersvas termelés. A folyó évi termelésből január hóra: 1,177,574 t., február hóra: 1,091,351 t. és március hóra: 1,250,184 t. nyersvas-termelés esik. A március havi termelés az összes eddigi havi termelések közt a legnagyobb volt. A március havi termelés az egyes vasnemek szerint következőleg oszlik meg. (Zárjelben adjuk az 1909. évi megfelelő adatokat): Öntött nyersvas: 240,721 t., (184,328 t.), Bessemer nyersvas: 43,957 t. (37,734 t.) Thomas-nyersvas: 792,830 t., (700,041 t.), Acél- és tükörvas: 115,263 t. (95,349 t.), kavart nyersvas: 57,443 t., (55,664 t.)

A román kamara április 19-én megszavazta a Dániával kötött kereskedelmi szerződést és a 15 millió kölcsön fölvételére vonatkozó törvényjavaslatot.

Mentő állomások Illinois államban. A törvényhozó testület billt fogadott el, a mely szerint három bánya mentő állomás létesítendő. Ezen mentő állomás Springfieldben lesz, a másik kettő pedig La Salle és Marionban. A törvény 7 tagból álló bizottságot is szervez, a mely az állam bányamentesítési munkálatainál lesz alkalmazva. A felszerelésre és a bizottság fenntartására 75,000 dollárt szavaztak meg 1911. évi június hó végéig terjedő időtartamra.

A szerb skupstina első olvasásban április 18-án elfogadta a vámtarifa-novellát.

Bismut Bolíviában. A világpiacon bismutszükségletnek legnagyobb részét Bolívia szolgáltatja, ahol az Aramayo, Francke & Co. Ltd. a fő bismuttermelő cég. Ennek 1909. évi jelentése szerint a birtokában levő Tasna-bányák bismuttermelése kielégíti a piac szükségletét és ezen bányák viszonyai változatlanul jók. Az 1909. évi bismut-eladás jóval nagyobb volt a megelőző 1908. évinél.

Ausztrália aranytermelése. A folyó év első negyedében Victoria államban 14,688,000 korona értékű, 150,000 uncia aranyat produkáltak. Queensland állam folyó év márciusában 37,200 uncia aranyat termelt a tavalyi 36,700 unciával szemben.

A szász bányatörvényt — mint Drezdából jelentik — az első kamara elfogadta. A törvényben a munkás szervezet által litkosan választandó biztonsági férfiak (Sicherheitsmänner) intézménye van behozva, de emellett a mű részéről állított ilyen férfiak is megmaradnak. A törvény bányakártalanítási pénztár (Bergschadenkasse) létesítését is rendeli oly károk megjelölésének céljára, melyeket a ház- vagy földtelek a bányauzemtől esetleg szenved. A bányák minden ezer tonna széntermelés után 5 márka járulék fizetésére kötelezettek, ez a kötelezettség azonban sem az államra, sem a községekre nem vonatkozik.

Chrómérc termelés az amerikai Egyesült Államokban 1909 folyamán 205 tonnát tett ki az 1908. évi 205 tonnával szemben. Az összes termelés Californiából ered és tonnáját megközelítőleg 20 dollárral értékesítették.

Vizierők kihasználása Bajorországban. A bajor kormány a vizierők kihasználásának kérdésével foglalkozik. Szakemberek kiszámították a rendelkezésre álló vizierőt és annak értékét. A számításokból a következőket közöljük: Egy lóerő, gőz úlján, szénrel előállítva, 1 kilo szenet, vagyis 7,000 kalóriát igényel. Bajorországban a Dunától délre fekvő s így teljesen bizonyosan kihasználható vizierőket 264,000 lóerőre tehetjük, s ezekkel évenként $2,400,000 \times 365 \times 24 = 2,313$ millió lóerőt lehet előállítani. Ha ezt a lóerőmennyiséget szénrel akarnák előállítani, akkor évenként 2-3 millió tonna szénre volna szükség, tonnánként 25 márkával számítva, a szükséglet 57-5 millió márkát tenne, azaz abban a pillanatban, mikor Dél-Bajorországban rendelkezésre álló 260,000 lóerőjű erőt teljesen kifogják használni, Bajorország évenként 57-5 millió márkát fog megtakarítani szénben. Ha 4% kamatot veszünk alapul, akkor a 260,000 lóerő közel 1-5 milliárd márka tőkét képvisel. A 260,000 lóerőt felhasználandó, természetesen befektetések szükségesek és pedig egy-egy lóerőre 1,500 márkát számítva és a teljes kiépítésre 390 millió márka szükséges, ami 4%-os kamatozással 15-6 millió márkát igényelne, úgy, hogy még ebben az esetben is; levonva 15-6 milliót az 57-5 millióból, 42 millió márka tiszta haszon maradna s így 260,000 lóerő tőke mellett még kerek egy milliárd márka tőke is megvolna takarítva. Figyelembe véve e mellett azt is, hogy addig a szénértéke is emelkedni fog és pedig alighanem 50%-al, a szénre fordított összeg nem is 57-5 millió, hanem 76 millió márkát tenne.

✂ ÜZLET. SZÁLLÍTÁSOK. ✂

Platina termelés. Oroszország 1909. évi platinatermelése 312 pud, vagyis 5,108-35 kg. volt. Az 1908. évben 14 puddal termeltek kevesebb platinát.

A wolfram ércék ára. Az amerikai Egyesült Államokban a 60% wolfram trioxid tartalmú ércék tonnájára (2000 font) jelenleg 6.5—7 dollárnyi értéket képvisel. Az árat ferberit, wolframit és hueberit ércékért fizetik. A scheelit ércék 0.50—1.50 dollárral olcsóbbak. Megjegyzendő azonban, hogy a wolfram ércék értéke nagyon változik, s azért nehéz az árakat akként megállapítani, hogy azok bizonyos időtartamra legyenek érvényeseknek tekinthetők.